

Wprowadzenie

Pracując z tą książką, będziesz uzupełniać trzy rodzaje luk: luki w (nie)męskoosobowości, luki w słownictwie i luki w ćwiczeniach.

Luki w (nie)męskoosobowości

Po pierwsze, uzupełnisz luki z poziomu B1 związane z tematem (nie)męskoosobowości. To w pewnym sensie fundament gramatyki języka polskiego. Ten temat pojawia się już na jednej z pierwszych lekcji w postaci zaimków *oni* i *one*. Poznajesz końcówki czasowników w liczbie mnogiej (np. *byli* i *były*), zapamiętujesz typowe męskoosobowe zmiany (np. *aktor* i *aktorzy*), dowiadujesz się, że zmiana lub jej brak wpływa na znaczenie rzeczownika (np. *przewodnicy* i *przewodniki*), odkrywasz dwa znaczenia rzeczownika *państwo* (*ci państwo* i *to państwo*)... i zaczynasz rozumieć, że (nie)męskoosobowość jest dosłownie wszędzie!

Formy męskoosobowe są uznawane za trudne, ponieważ jest w nich wiele zmian (np. głoska [r] w rzeczowniku *aktor* w liczbie mnogiej przechodzi w [rz]: *aktorzy*). Jednak to nie zmiany głosek są najtrudniejsze.

Nauczenie się męskoosobowych zmian głosek (np. *aktor* i *aktorzy*) jest kwestią dobrej pamięci, ale zapamiętanie, że nie mówimy: *lubię tych aktorów* ani *Małgosia fotografuje lisów* — to już wymaga zmiany Twojego myślenia. *Aktorki* i *lisy* są „żywotne”, ale w języku polskim w liczbie mnogiej ważniejsze jest to, że te rzeczowniki są niemęskoosobowe — dlatego poprawne formy to: *lubię te aktorki*, *Małgosia fotografuje lisy*.

Podobnie jest z częstym błędem: *osoby byli*. Poprawna forma to *osoby były*, ponieważ w tym zdaniu o (nie)męskoosobowości decyduje rodzaj gramatyczny rzeczownika, a nie płeć osób, o których mówimy.

Męskoosobowość nie istnieje bez niemęskoosobowości — razem tworzą one w języku polskim pewien system i sposób patrzenia na świat. W tym świecie w liczbie mnogiej nie jest ważna (nie)żywotność, a właśnie (nie)męskoosobowość, a rodzaj gramatyczny nie zawsze jest zgodny z płcią osób, o których mówimy.

Luki w słownictwie

Po drugie, uzupełnisz luki w swoim słownictwie. Słownictwo, które będziesz powtarzać i poszerzać, to przede wszystkim nazwy osób — to w ich użyciu pojawia się najczęściej błędów związanych z (nie)męskoosobowością. Będą to zarówno rzeczowniki rodzaju męskiego, jak i żeńskiego. Tworze-

nie i zapisywanie tych symetrycznych form w liczbie mnogiej (np. *językoznawcy* i *językoznawczynie*) to świetne ćwiczenie słowotwórcze, leksykalne, gramatyczne i ortograficzne. W książce znajdziesz też rzeczowniki oznaczające zwierzęta.

Poziom tej książki określiłam jako B1–B2. To oznacza, że uzupełniamy luki gramatyczne z poziomu B1, ale słownictwo w przykładach i ćwiczeniach może wychodzić poza ramy B1 i sięgać poziomu B2. Powtarzanie gramatyki z niższego poziomu w połączeniu ze słownictwem z wyższego poziomu to efektywna metoda nauki. Jeśli znajdziesz w książce słowo, którego nie znasz — sprawdź jego znaczenie w słowniku.

Dobry słownik

W dobrym słowniku nie tylko sprawdzisz znaczenie słów, ale też typowe połączenia, przykłady użycia, odmianę, etymologię. Pisząc tę książkę, korzystałam przede wszystkim z internetowej wersji **Wielkiego Słownika Języka Polskiego** (WSJP — wsjp.pl). Pamiętaj, że papierowe słowniki starzeją się i zawsze są krok w tyle w stosunku do żywego języka. Zaletą WSJP jest to, że jest regularnie aktualizowany. Jeśli jeszcze nie korzystasz ze słownika jednojęzycznego (takiego jak np. WSJP), to najwyższy czas zacząć — i zacznij już teraz!

Najpierw uzupełnij lukę w poniższym zdaniu, a następnie sprawdź w słowniku, czy Twoja odpowiedź jest poprawna.

W tym sklepie pracują dwie miłe _____.

W polu wyszukiwarki słownika wprowadź słowo, które chcesz wpisać w luki, a następnie kliknij „odmiana” i spójrz na mianownik liczby mnogiej. Korzystanie ze słownika powinno być Twoim codziennym nawykiem.

Nie korzystaj z automatycznego tłumacza (translatora)! Jeśli chcesz dobrze mówić i pisać po polsku, to... musisz mówić i pisać po polsku — samodzielnie. Korzystając z translatora, przepisujesz zdania, które przetłumaczył translator — często niestety z błędami — i Twoja nauka stoi w miejscu.

Luki w ćwiczeniach

Po trzecie, będziesz uzupełniać luki w ćwiczeniach. W tej książce nie znajdziesz typowych transformacji, które polegają na tworzeniu i wpisywaniu poprawnej formy słów podanych w nawiasie. Zamiast tego proponuję Ci uzupełnianie luk — każda luka, czyli kreska, odpowiada jednej literze. Jakie słowo musisz wpisać w luki? Tego musisz się samodzielnie domyślić z kontekstu zdania. Słowo, które wpiszesz, musi pasować do zdania zarówno logicznie, jak i gramatycznie. Z kontekstu wnioskujesz, czy potrzebujesz formy męskoosobowej, czy niemęskoosobowej. Czasami pierwsza litera (lub kilka pierwszych liter) będzie już podana.

Poniżej możesz zobaczyć przykładowe luki — puste i uzupełnione:

W Polsce matki obchodzą swoje święto 26 maja, natomiast _____ — 23 czerwca.

Marku, już 17.05! Spotkanie zaczęło się pięć minut temu! Jesteśmy s_____.

W Polsce matki obchodzą swoje święto 26 maja, natomiast **o j c o w i e** — 23 czerwca.

Marku, już 17.05! Spotkanie zaczęło się pięć minut temu! Jesteśmy **s p ó ź n i e n i**.

Te ćwiczenia wymagają od Ciebie wyjątkowej dokładności — podana liczba liter sprawia, że nie możesz zapomnieć o żadnej drobnostce i musisz widzieć różnicę np. między zakończeniami **-owe** i **-owie** oraz **-one** i **-eni**. Uważnie porównuj swoje odpowiedzi z kluczem i nie spiesz się — Twoim celem jest wyeliminowanie „ulubionych” błędów.

Starałam się, żeby do każdej luki pasowało tylko jedno słowo — może się jednak zdarzyć, że wpadniesz na pomysł, którego nie przewidziałam, i znajdziesz wyraz, który pasuje, a którego nie ma w kluczu. Jeśli tak będzie, to przyjmij moje gratulacje! I koniecznie daj mi znać — zaktualizuję klucz podczas kolejnego wydania książki.

Rozdział **(Nie)męskoosobowość** to rozdział teoretyczny bez ćwiczeń. W rozdziałach **Rzeczowniki, Przymiotniki, Czasowniki** i **Szanowni Państwo** znajdziesz zarówno teorię, jak i ćwiczenia. W tych rozdziałach będziesz samodzielnie uzupełniać przykładowe zdania, wykorzystując słowa z tabelki — te ćwiczenia to *uzupełnianki*. Będziesz też zgadywać słowa na podstawie kontekstu — te ćwiczenia to *zgadywanki*, w których poznasz więcej słów z daną końcówką. W rozdziale **Ludzie i miejsca** znajdziesz jeszcze więcej luk — to dodatkowe ćwiczenia, w których słownictwo jest pogrupowane tematycznie.

Odpowiednie nastawienie

Spójrz na tytuł tej książki: **Uzupełnij luki!**. Nie bez powodu jest tam tryb rozkazujący i forma „ty”. To Ty będziesz samodzielnie, z moją małą pomocą, pracować nad swoim językiem polskim i eliminować swoje „ulubione” błędy. To Ty musisz codziennie wygospodarować czas nie tylko na pracę z tym podręcznikiem, ale też na **słuchanie, czytanie, mówienie i pisanie po polsku**. Praca z książką to tylko pierwszy etap — kolejny to zastosowanie zdobytej wiedzy w praktyce. Osoby, które uczyć, często bez problemu poprawiają cudze błędy, ale nie słyszą ich w swoich wypowiedziach ani nie widzą ich w swoich tekstach. Stoją w miejscu i zatrzymują się na poziomie „około B1”.

Żeby uzupełnić luki i osiągać kolejne etapy znajomości języka polskiego, będziesz potrzebować **systematyczności, uważności i dokładności**.